

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 29 september 2009

Mål nr

Ö 3277-09

Framställning om utlämning till Republiken Turkiet av MD
(PSK)

Offentlig försvarare: Advokat PS

Allmänna överåklagarmyndigheten i Izmir i Republiken Turkiet har begärt att MS, som numera kallar sig PSK, ska lämnas ut till Turkiet för fortsatt straffverkställighet.

Till stöd för framställningen har åberopats en dom meddelad av den statliga säkerhetsdomstolen i Izmir den 10 december 1996. Genom domen dömdes MD och tre andra personer enligt § 146/1 i den turkiska strafflagen för att ha begått brottsliga handlingar i syfte att med vapenmakt ändra den grundlagsenliga ordningen och i dess ställe införa en regim på marxist-leninistiska grundvalar. Domstolen fann att de skulle bestraffas med dödsstraff men omvandlade straffet till strängt fängelse på livstid.

Av handlingar som har åberopats till stöd för framställningen framgår följande. Sedan en ny strafflag trätt i kraft den 1 juli 2005 och säkerhetsdomstolarna

avvecklats, omprövades domen av Åttonde distriktsdomstolen för grova brottmål i Izmir genom en dom den 7 juli 2006. Domstolen gjorde endast den ändringen att strängt fängelsestraff ändrades till fängelsestraff. Denna dom fastställdes av Turkiets högsta domstol, nionde roteln för brottmål, den 27 december 2006. Genom ett beslut den 24 juli 2002 beviljades MD av hälsoskäl sex månaders uppskov med verkställigheten av livstidsstraffet. Av straffet hade han då avtjänat 3 439 dagar, dvs. närmare nio och ett halvt år. Enligt beslutet skulle MD inställa sig för fortsatt staffverkställighet den 20 januari 2003, men han inställde sig inte. Med anledning härav utfärdade åklagare vid Allmänna åklagarmyndigheten i Büyükçekmece den 14 mars 2003 en order om att MD skulle gripas och han efterlystes internationellt.

Sedan ärendet enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott överlämnats till riksåklagaren och utredning verkställdes, har riksåklagaren enligt 17 § samma lag överlämnat ärendet till Högsta domstolen tillsammans med eget yttrande.

MD har motsatt sig utlämning.

MD har i utlämningsärendet varit berövad friheten från den 28 januari 2009 till den 17 september 2009, då han försattes på fri fot efter beslut av Högsta domstolen.

Högsta domstolen, som har hållit förhandling i ärendet den 16 september 2009, beslutar följande

YTTRANDE

MD har gjort gällande att det föreligger hinder mot utlämning bl.a. enligt 6 § utlämningslagen därför att han har dömts för politiska brott.

De turkiska domstolarna har fällt MD till ansvar enligt § 146/1 i den turkiska strafflagen. Enligt en engelsk översättning som är tillgänglig i ärendet hade den angivna bestämmelsen följande lydelse: "Whoever attempts by force, to alter, modify, or abolish, in whole or in part, the Constitution of the Turkish Republic or to overthrow the Grand National Assembly organized by the said law or to prevent the Grand National Assembly from accomplishing its mission, shall be sentenced to death."

Enligt den svenska översättningen av domen den 10 december 1996 av säkerhetsdomstolen i Izmir dömdes MD och hans medtilltalade för att de, i syfte att med vapenmakt ändra den grundlagsenliga ordningen och i dess ställe införa en regim som vilade på marxist-leninistiska grundvalar, hade genomfört för ändamålet gynnsamma aktioner för att nå önskat resultat. I domen kan utläsas att dessa aktioner innefattade följande. De tilltalade var medlemmar i en illegal marxist-leninistisk organisation vid namn TKP-ML/TIKKO, som sedan år 1972 varit verksam överallt i Turkiet för att genom folkrig förverkliga proletariatets diktatur. Organisationens verksamhet hade bestått bl.a. i att dela ut flygblad, sätta upp affischer, engagera sig i väpnade strider med säkerhetsstyrkorna samt genomföra rån, sabotage och liknande aktioner. De tilltalade hade kastat in eldfarligt ämne hos

Direktoratet för naturvetenskapliga ärenden, försökt anlägga brand i Post- och televerkets skrotlager, beskjutit ett fordon tillhörande ett gruvbolag, satt eld på ett fordon tillhörande en skolrektor för det att denne trakasserade vänstersinnade elever och ett fordon tillhörande en kommun, under hotfullt uppträdande med vapen förmått en restaurangägare att betala pengar till organisationen, skaffat vapen i syfte att genom rån få pengar till organisationen och därefter genomfört ett bankrån. I samband med rånet hade de tagit en taxibil, bundit taxichauffören och lagt honom i bilens bagageutrymme. Vidare hade de skadat en banktjänsteman och en gendarmerisoldat samt efter händelsen engagerat sig i en väpnad konfrontation med säkerhetsstyrkor.

Den domstol som först dömde MD tillhörde ett slag av specialdomstolar som hade till uppgift att handlägga mål angående brott mot statens säkerhet och den demokratiska ordningen. När dessa domstolar hade avskaffats, omprövades domen mot MD men det ledde inte till någon ändring i fråga om brottsrubriceringen.

Vid tillämpningen av 6 § utlämningslagen brukar skillnad göras mellan absolut-politiska brott och relativ-politiska brott (jfr NJA 1972 s. 358, NJA 1982 s. 520 och NJA 2008 s. 680 samt Påle, Villkor för utlämning, 2003, s. 186 ff.). Till den förstnämnda kategorin hör brott som riktar sig mot statens säkerhet eller den rådande samhällsordningen. För sådana brott kan utlämning inte ske. Andra brott anses som politiska endast om de förövas i samband med och för att främja ett absolut-politiskt brott. Ett brott som begås

utan samband med något verkligt försök att omstörta den bestående samhällsordningen anses normalt inte medföra frihet från utlämning enligt 6 §.

Som MDs brott beskrivs i de turkiska domarna skulle det från svensk synpunkt ha legat nära till hands att beteckna dem som relativ-politiska brott, eftersom de inte förefaller ha haft samband med något verkligt angrepp mot samhällsordningen. Emellertid står det klart att de turkiska domstolarna har behandlat brotten som politiska och att MD har dömts enligt en straffbestämmelse som avsett politiska brott och som nära överensstämmer med den svenska straffbestämmelsen mot uppror i brottsbalkens kapitel om högmålsbrott (18 kap. 1 § brottsbalken). Med hänsyn härtill bör brotten i utlämningshänseende betraktas som politiska (jfr NJA 1982 s. 520). Till följd härav föreligger hinder mot utlämning enligt 6 § utlämningslagen.

BESLUT I ÖVRIGA FRÅGOR

För biträde åt MD i utlämningsärendet tillerkänns PS ersättning av allmänna medel med etthundrafemtontusentvåhundratjugosex (115 226) kr, varav 74 741 kr för arbete, 16 240 kr för tidsspillan, 1 200 kr för utlägg och 23 045 kr för mervärdesskatt. Denna kostnad ska stanna på staten.

Rättsläkaren ÖÖ, som utsetts av Växjö tingsrätt att såsom sakkunnig avge yttrande över MD fysiska och psykiska hälsa, tillerkänns ersättning av

allmänna medel med trettioettusenåttahundrafyrtio (31 840) kr, varav
10 000 kr avser ersättning till doktor JH. Denna kostnad ska stanna på staten.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Leif Thorsson,
Severin Blomstrand (referent), Gudmund Toijer och Stefan Lindskog
Föredragande revisionssekreterare: Tyri Öhman